

LATVIJAS REPUBLIKA
IZGLĪTĪBAS UN ZINĀTNES MINISTRIJA

IZGLĪTĪBAS KVALITĀTES VALSTS DIENESTS

Reģ. Nr.90001259032

Zigfrīda Annas Meierovica bulvāris 14, Rīga, LV-1050, tālrunis 67222504, fakss 67228573, e-pasts: ikvd@ikvd.gov.lv

ZIŅOJUMS

Rīgā

2014.gada 20.oktobrī

Nr.1-17/6

Par analītisko izpēti „Vispārējās izglītības iestāžu izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanās Latvijas izglītības sistēmā”

Izglītības kvalitātes valsts dienests (turpmāk – kvalitātes dienests), pildot Latvijas Republikas valdības deklarācijas „Deklarācija par Laimdotas Straujumas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību” pirmās sadaļas „Cilvēkkapitāls” apakšsadaļā „Izglītība, zinātne, sporta, jaunatnes un valodas politika” norādītos uzdevumus un Ministru prezidentes L.Straujumas vadītā Ministru kabineta Valdības rīcības plānā iekļauto, sadarbojoties ar Izglītības un zinātnes ministriju un Latviešu valodas aģentūru, pamatojoties uz Izglītības likuma 20.pantā, Ministru kabineta 2013.gada 23.aprīļa noteikumos Nr.225 „Izglītības kvalitātes valsts dienesta nolikums” un kvalitātes dienesta 2014.gada darba plānā noteikto, no 2014.gada 27.februāra līdz 2014.gada 19.septembrim veica analītisko izpēti „Vispārējās izglītības iestāžu izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanās Latvijas izglītības sistēmā” (turpmāk – analītiskā izpēte).

1. ANALĪTISKĀS IZPĒTES MĒRĶI, UZDEVUMI, NORISE UN RESPONDENTU RAKSTUROJUMS

Mērķis

Apzināt, kā notiek vispārējās izglītības iestāžu izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanās Latvijas izglītības sistēmā un identificēt iekļaušanās procesā pastāvošās problēmas, kā arī sniegt priekšlikumus to risināšanai.

Uzdevumi

1. Aptaujāt vispārējās izglītības iestāžu direktorus par izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanos izglītības iestādē – izglītības atzīšana izglītojamajiem, mācību uzsākšana, adaptācija, pieejamais atbalsts un pastāvošās problēmas.

2. Aptaujāt vispārējās izglītības iestāžu pedagogus par izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanos izglītības iestādē – izglītojamo latviešu valodas prasme, adaptācija, pieejamais atbalsts, pedagogu sadarbība un pastāvošās problēmas.

3. Aptaujāt vispārējās izglītības iestāžu izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, vecākus vai likumiskos pārstāvjus (turpmāk – vecāki), lai noskaidrotu, kā notiek bērnu iekļaušanās Latvijas izglītības sistēmā pēc atgriešanās no mācībām ārvalstīs.

**DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU**

4. Apkopot aptauju laikā iegūto informāciju, identificēt pastāvošās problēmas izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanās procesā Latvijas izglītības sistēmā.

5. Sniegt priekšlikumus identificēto problēmu risināšanai.

Vispārējās izglītības iestāžu direktoru un pedagogu aptauju veica kvalitātes dienesta un Latviešu valodas aģentūras pārstāvji. Savukārt vecāku aptauja tika veikta, kvalitātes dienestam sadarbojoties ar Latviešu valodas aģentūru un Ārlietu ministriju.

Pēc nejaušas vispārējās izglītības iestāžu atlases notika sazināšanās ar attiecīgās vispārējās izglītības iestādes direktoru, lai informētu par analītisko izpēti un noskaidrotu, vai izglītības iestādē pēdējo divu mācību gadu laikā (2012./2013. un 2013./2014.m.g.) mācās / ir mācījušies izglītojamie, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī. Ja attiecīgajā izglītības iestādē mācās / ir mācījušies šādi izglītojamie, tika saskaņots aptaujas veikšanas laiks un veids.

Par analītiskās izpētes īstenošanu tika informēta Izglītības un zinātnes ministrija un Pasaules Brīvo Latviešu Apvienība.

Aptaujas respondenti

- Analītiskās izpētes laikā tika apzinātas 64 Latvijas vispārējās izglītības iestādes dažādos Latvijas plānošanas reģionos un noskaidrots, ka 35 izglītības iestādēs pēdējo divu mācību gadu laikā ir mācījušies / mācās izglītojamie, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī.
- Aptaujas rezultātā kvalitātes dienests ir saņēmis: **31** izglītības iestāžu direktoru anketu (trīs Liepājas izglītības iestāžu direktoru anketās nav norādīts izglītības iestādes nosaukums); **111** pedagogu anketas; **42** vecāku anketas. Kvalitātes dienesta izstrādātās anketas izglītības iestāžu direktoriem un pedagogiem, kā arī vecākiem skatīt 1., 2. un 3.pielikumā.

Jāatzīmē, ka analītiskās izpētes īstenošanas laikā Izglītības attīstības centrs sadarbībā ar Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamentu publiskoja 2014.gadā īstenotās izpētes par jauniebraucēju un reemigrantu bērnu iekļaušanos Rīgas izglītības iestādēs rezultātus. Šajā izpētē tika noskaidrota jauniebraucēju un reemigrantu bērnu iekļaušanās Rīgas izglītības iestādēs, atsevišķi neizdalot reemigrējušo izglītojamo mācību procesā pastāvošās problēmas.

2. ĪSTENOTIE ATBALSTA PASĀKUMI UN IZGLĪTOJAMO ADAPTĀCIJAS PROCESA RAKSTUROJUMS

Nodaļā atspoguļota vispārējās izglītības iestāžu direktoru, pedagogu un vecāku sniegtā informācija par īstenotajiem atbalsta pasākumiem gan pirms izglītojamā atgriešanās Latvijā, gan reemigrējuša izglītojamā mācību procesā Latvijā, kā arī, balstoties uz pedagogu aptaujas rezultātiem, sniegts reemigrējušo izglītojamo adaptācijas procesa vispārējās izglītības iestādē Latvijā apraksts.

2.1. DIREKTORU APTAUJA (31 RESPONDENTS)

31 vispārējās izglītības iestāžu direktora aptaujā tika noskaidrots, ka 2012./2013. un 2013./2014.mācību gadā šajās izglītības iestādēs ir mācījušies attiecīgi **46** un **36** izglītojamie no 1. līdz 12.klasei, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī un turpina iegūt vispārējo izglītību Latvijā (skat. 4.pielikumu).

Septiņās vispārējās izglītības iestādēs ir bijušas situācijas, kad izglītojamais, kurš atgriezies no mācībām citā valstī, pēc laika ir pārtraucis mācības Latvijā un turpinājis tās citā

valstī. Iemesli šādai rīcībai nav bijuši saistīti ar mācību procesu, bet ar situāciju izglītojamā ģimenē – atgriezās, jo attiecīgajā valstī dzīvo vecāki, vecāki atkārtoti devās strādāt uz citu valsti, vecāku nesaskaņas, vecāki atgriezās ārzemēs finansiālu apstākļu dēļ, sarežģīti ģimenes apstākļi.

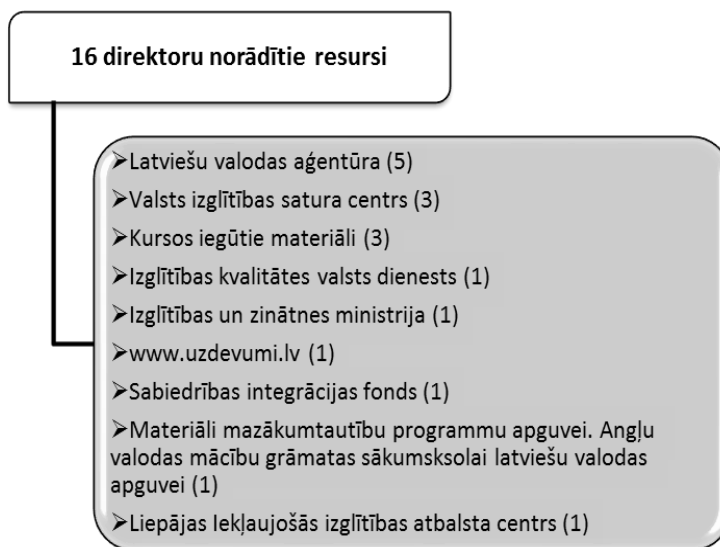
Tikai astoņi no 31 aptaujātā izglītības iestāžu direktora norādīja, ka izglītojamā, kurš atgriezies no mācībām citā valstī, iekļaušanas procesā Latvijas izglītības iestādē notika sadarbība ar citām iestādēm – konsultācijas par piemērotākajiem mācību materiāliem ar Latviešu valodas aģentūru, Izglītības attīstības centru, kvalitātes dienestu, kā arī ar citām izglītības iestādēm. Savukārt pašvaldībām tika lūgts sociālā dienesta un psihologa atbalsts izglītojamajiem un vecākiem izglītojamā adaptācijai izglītības iestādē, kā arī lūgts finansiāls atbalsts ģimenei, piemēram, brīvpusdienas izglītojamajam.

Tā kā viens izglītības iestādes direktors norādīja, ka nav bijusi nepieciešamība sadarboties ar citām iestādēm, un 22 izglītības iestāžu direktori norādīja, ka nenotiek sadarbība ar citām iestādēm izglītojamā, kurš atgriezies no mācībām citā valstī, iekļaušanās procesā Latvijas izglītības iestādē, var secināt, ka pastāv starpinstitucionālās sadarbības (tostarp atbalsta sniegšana) un informācijas trūkums par reemigrējušo izglītojamo iekļaušanos Latvijā.

Puse (16) no aptaujātajiem direktoriem zina, kur meklēt informāciju un atbalsta materiālus darbam ar izglītojamo, kurš atgriezies no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijā (skat. 1.attēlu), savukārt 15 direktori nezina, kur meklēt minēto informāciju, tādējādi var izteikt divus pieņēmumus, proti, direktoriem nav bijusi nepieciešamība pēc minētās informācijas vai arī ir nepilnības informācijas pieejamībā par atbalsta pasākumiem un materiāliem reemigrējušiem izglītojamajiem.

1.attēls

Vispārējās izglītības iestāžu direktoru norādītie resursi informācijas un atbalsta materiālu iegūšanai reemigrējušo bērnu mācību procesam

Visbiežāk izglītības iestāžu direktori pēc atbalsta saistībā ar reemigrējušo izglītojamo mācību procesu vēršas Latviešu valodas aģentūrā un Valsts izglītības satura centrā. Tāpat direktori pilnveides kursus ir ieguvuši materiālus, kas tiek izmantoti izglītojamo iekļaušanas procesā izglītības iestādē.

Viens izglītības iestādes direktors minēja, ka reemigrējušo izglītojamo mācību procesa sākumā tiek izmantoti materiāli mazākumtautību programmu apguvei, piemēram, angļu valodas mācību grāmatas sākumskolai latviešu valodas apguvei.

Tādējādi var secināt, ka izglītības iestādes izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, mācību procesam mēdz izmantot pieejamos, tostarp citai mērķgrupai paredzētos, mācību līdzekļus.

Izglītības iestāžu direktoru aptaujas apkopošanas rezultātā ir noskaidrots, kādi atbalsta pasākumi tiek īstenoti, lai veicinātu izglītojamā, kurš atgriezies no mācībām citā valstī, iekļaušanos izglītības iestādē (iekavās norādīts direktoru, kuri norādīja attiecīgo atbalsta pasākumu, skaits):

- Visbiežāk izglītības iestāžu direktoru minētais atbalsta pasākums ir rīkotās **papildu konsultācijas atsevišķos mācību priekšmetos (16)**. Konsultācijas paredzētas, lai atkārtotu vai apgūtu atsevišķas iepriekš neapgūtas mācību priekšmetu tēmas;
- Reemigrējušiem izglītojamajiem tiek **sastādīts individuāls mācību plāns (13)** atbilstoši vecuma grupai un izglītojamā zināšanu līmenim;
- Izglītības iestādēm būtiska ir veiksmīga **sadarbība ar vecākiem (12)**. Regulāra vecāku informēšana par izglītojamā mācību procesu, attiecībām ar pedagogiem un skolabiedriem;
- Izglītības iestāde veic **izglītojamā zināšanu pārbaudi (11)**. Minētais zināšanu pārbaudes process ietver ne tikai praktisku uzdevumu veikšanu, bet arī pārrunas gan ar izglītojamo, gan ar vecākiem. Mēdz būt situācijas, ka vecākiem nav precīza priekšstata par izglītojamā zināšanām, proti, izglītojamā zināšanas var būt augstākas vai zemākas, nekā uzskata vecāki;
- Izglītojamā adaptācijas procesā izglītības iestādē tiek **iesaistīts atbalsta personāls (10)**. Lielākoties tiek sniegts psihologa un sociālā pedagoga atbalsts, ko izmanto visa ģimene;
- Izglītības iestāžu direktoru aptaujā īpaši tika uzsvērts **pedagogu ieguldītais individuālais darbs (8)**. Ja mācību priekšmetu pedagogi vairāk rūpējas par attiecīgā mācību priekšmeta apguvi, arī meklējot vai sagatavojot speciālus materiālus, tad klases audzinātājs būtisku laika resursu velta, palīdzot reemigrējušajam izglītojamajam iejusties izglītības iestādē. Klases audzinātājs ir arī tā persona, kura visbiežāk kontaktējas ar izglītojamā vecākiem un informē par iekļaušanās procesu;
- Izglītības iestāde sniedz **palīdzību izglītojamajam latviešu valodas apguvē (8)**;
- Īpaši izglītības iestāžu direktori uzsver, ka reemigrējušiem izglītojamajiem (saistībā arī ar latviešu valodas apguvi) ir nepieciešams un tiek sniegts **logopēda metodiskais atbalsts (7)**;
- Izglītības iestādēs tiek īstenoti arī citi ar mācībām tieši nesaistīti atbalsta pasākumi, proti, **palīdzība adaptēties klasē (5)**. Lai veicinātu izglītojamā iekļaušanos kolektīvā, tiek rīkoti ārpuskolas pasākumi, kā arī izglītojamais tiek aicināts iesaistīties interešu nodarbībās, kurās nepiespiestā, mierīgā vidē var pamazām veidot pozitīvas attiecības ar skolabiedriem;
- **Pedagogiem tiek sniegts atbalsts darbā ar reemigrējušiem izglītojamajiem (5)**. Ja nepieciešams pedagogs var saņemt konsultācijas par neskaidrajiem jautājumiem, apmeklēt kursus. Jāatzīmē, ka bieži reemigrējušo izglītojamo mācību process norit, sadarbojoties vairākiem mācību priekšmetu pedagogiem;
- Reemigrējuša izglītojamā mācību procesā tiek ieviesti **diferencēti uzdevumi un tiek dots ilgāks laiks uzdevumu izpildei, kā arī ir iespēja mājas darbus pildīt pedagoga klātbūtnē pagarinātajā dienas grupā pēc mācību stundām (4)**.

Tikai trīs izglītības iestāžu direktori aptaujā norādīja, ka izglītojamais, kurš atgriezies no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijā, bija pilnībā sagatavots, un zināšanu līmenis bija atbilstošs, tādēļ nebija nepieciešami īpaši atbalsta pasākumi.

Tāpat viens izglītības iestādes direktors norādīja, ka reemigrējušā izglītojamā mācību procesam tiek piesaistīts **pedagoga palīgs** un tiek rīkotas **regulāras sanāksmes** ar pedagogiem un vecākiem par reemigrējušo izglītojamo izaugsmi un sasniegumiem, kā arī problēmām.

2.2. PEDAGOGU APTAUJA (111 RESPONDENTI)

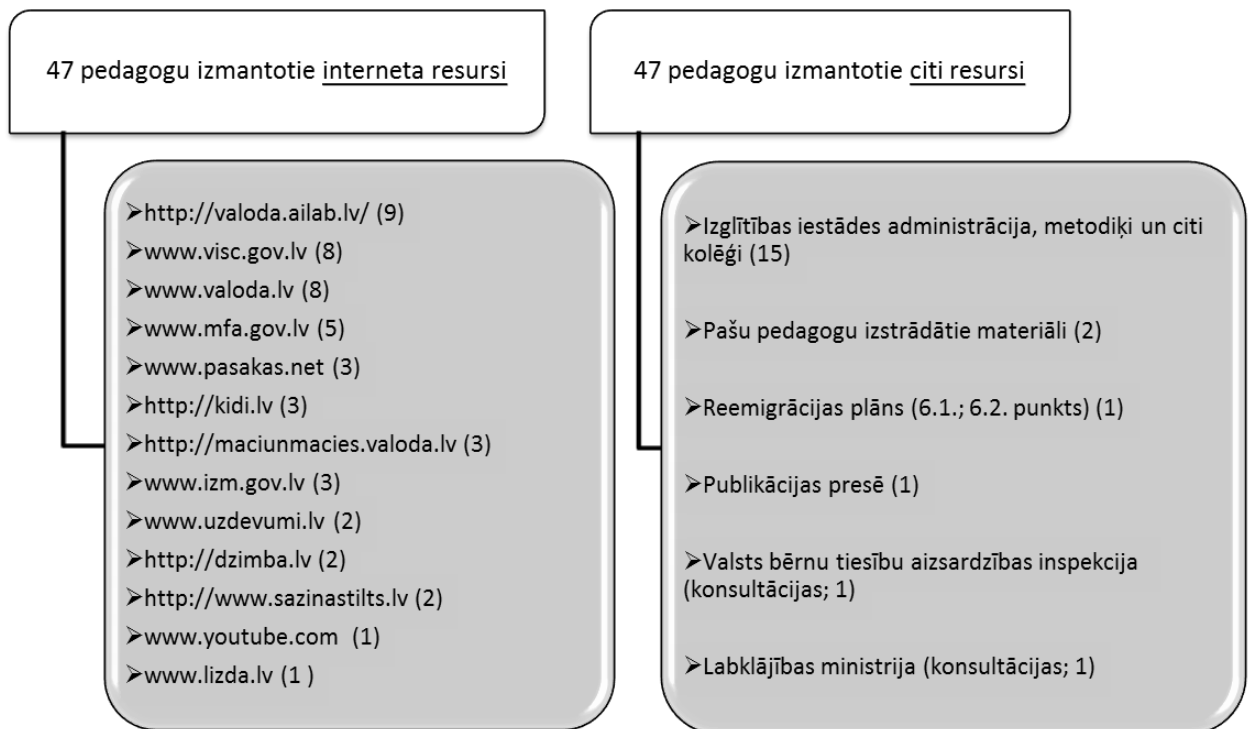
Pedagogu anketās tika iekļauti jautājumi par izglītojamajiem sniegtajiem atbalsta pasākumiem mācību procesā, kā arī par resursiem, kurus pedagogi izmanto atbalstam darbā ar minētajiem izglītojamajiem. Tāpat tika noskaidrots pedagogu viedoklis par reemigrējušo izglītojamo latviešu valodas prasmi un adaptācijas procesu.

Gandrīz puse (47) no aptaujātajiem pedagogiem norādīja, ka zina, kur meklēt informāciju un atbalsta materiālus, kas saistīti ar reemigrējušo izglītojamo mācībām. Savukārt, 59 pedagogi norādīja, ka nezina, kur meklēt atbalstu darbā ar reemigrējušiem izglītojamajiem. Diviem pedagogiem nav bijis nepieciešams šāds atbalsts, savukārt trīs pedagogi nav snieguši atbildi uz jautājumu.

Kā liecina aptaujas rezultāti, minētie 47 pedagogi bieži izmanto vairākus interneta resursus (skat. 2.attēlu), kur tostarp atraktīvā spēļu formā ir iespēja izglītojamajam apgūt latviešu valodu, pie tam ar atšķirīgām latviešu valodas priekšzināšanām.

2.attēls

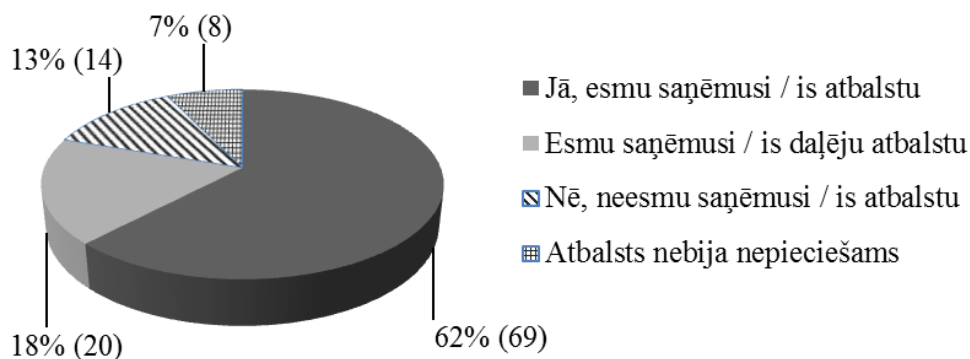
Pedagogu izmantotie resursi informācijas un atbalsta materiālu iegūšanai reemigrējušo izglītojamo mācību procesam

Apkopotā informācija par 47 pedagogu izmantotajiem resursiem atbalsta materiālu iegūšanai reemigrējušo izglītojamo mācību procesam liecina, ka pedagogi bieži vēršas pie izglītības iestādes administrācijas, izglītības iestādes metodiķa un citiem pedagogiem, lai konsultētos vai saņemtu cita veida atbalstu. Pedagogi paši sagatavo mācību materiālus reemigrējušam izglītojamajam, jo bieži ir situācijas, ka izglītojamie no mācībām citā valstī atgriežas ar dažādām zināšanām, proti, materiāli, kas ir atbilstoši vienam izglītojamajam, cita izglītojamā mācību procesā ir pielietojami tikai tad, ja tiek pielāgoti attiecīgā izglītojamā priekšzināšanām.

Par pastāvošu nozīmīgu pedagogu sadarbību reemigrējušo izglītojamo mācību procesā liecina pedagogu aptaujas rezultāti par atbalsta saņemšanu no kolēģiem (skat. 3.attēlu).

**Pedagogu (111) viedoklis par atbalsta saņemšanu no kolēģiem
reemigrējušo izglītojamo mācību procesā**

Lielākā daļa no aptaujātajiem pedagogiem (69 jeb 62%) norāda, ka ir saņēmuši atbalstu no saviem kolēģiem reemigrējušo izglītojamo mācību procesā, savukārt 20 pedagogi jeb 18% no aptaujātajiem pedagogiem norāda, ka ir saņēmuši daļēju kolēģu atbalstu. Nekādu atbalstu minēto izglītojamo mācību procesā nav saņēmuši 14 pedagogi jeb 13% no visiem 111 aptaujātajiem pedagogiem, bet 8 (7%) pedagogi nebija saskārušies ar situāciju, kad būtu nepieciešams kolēģu atbalsts.

Nemot vērā, ka pedagogi ikdienā strādā ar reemigrējušiem izglītojamajiem, pedagogi var objektīvi raksturot šo izglītojamo latviešu valodas prasmi. Tā kā daži pedagogi māca / ir mācījuši vairākus izglītojamus, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, šie pedagogi norādīja arī vairākus atbilžu variantus, atkarībā no katra izglītojamā situācijas (skat. 1.tabulu).

1.tabula

**Pedagogu (111) viedoklis par reemigrējušo
izglītojamo latviešu valodas prasmi**

Reemigrējušo izglītojamo valodas prasmes raksturojums	Pedagogu skaits, kuri norādīja attiecīgo atbilžu variantu
Brīvi sazinās latviešu valodā	57
Ir problēmas ar specifisku terminoloģiju	41
Ir problēmas saprast latviešu valodu, runāt latviešu valodā	22
Problēmas saprast latviešu valodu un runāt latviešu valodā ir tikai mācību sākumā	12
Cits variants (Ir problēmas, jo mājās saziņas valoda ir krievu valoda; Problēmas tikai ar rakstīšanu latviešu valodā; Vispār nezina latviešu valodu; Runā un saprot, bet neraksta un nelasa (neprot burtus) latviešu valodā.)	6

Pedagogu aptaujā tika lūgts sniegt izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijā, adaptācijas procesa raksturojumu izglītības iestādē (skat. 4.attēlu). Balstoties uz pedagogu sniegtajām atbildēm un to biežumu (skaits iekavās), 4.attēlā izveidota reemigrējušo izglītojamo adaptācijas procesu Latvijas izglītības iestādē raksturojoša diagramma.

Visbiežāk pedagogi norādīja, ka reemigrējušie izglītojamie aktīvi, labi un ar interesi iekļaujas izglītības iestādes mācību procesā, droši jautā, ja kaut ko nesaprot. Vairāki pedagogi anketās īpaši uzsvēra, ka reemigrējušie izglītojamie pret pedagogiem izturas ar cieņu un ir

**DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU**

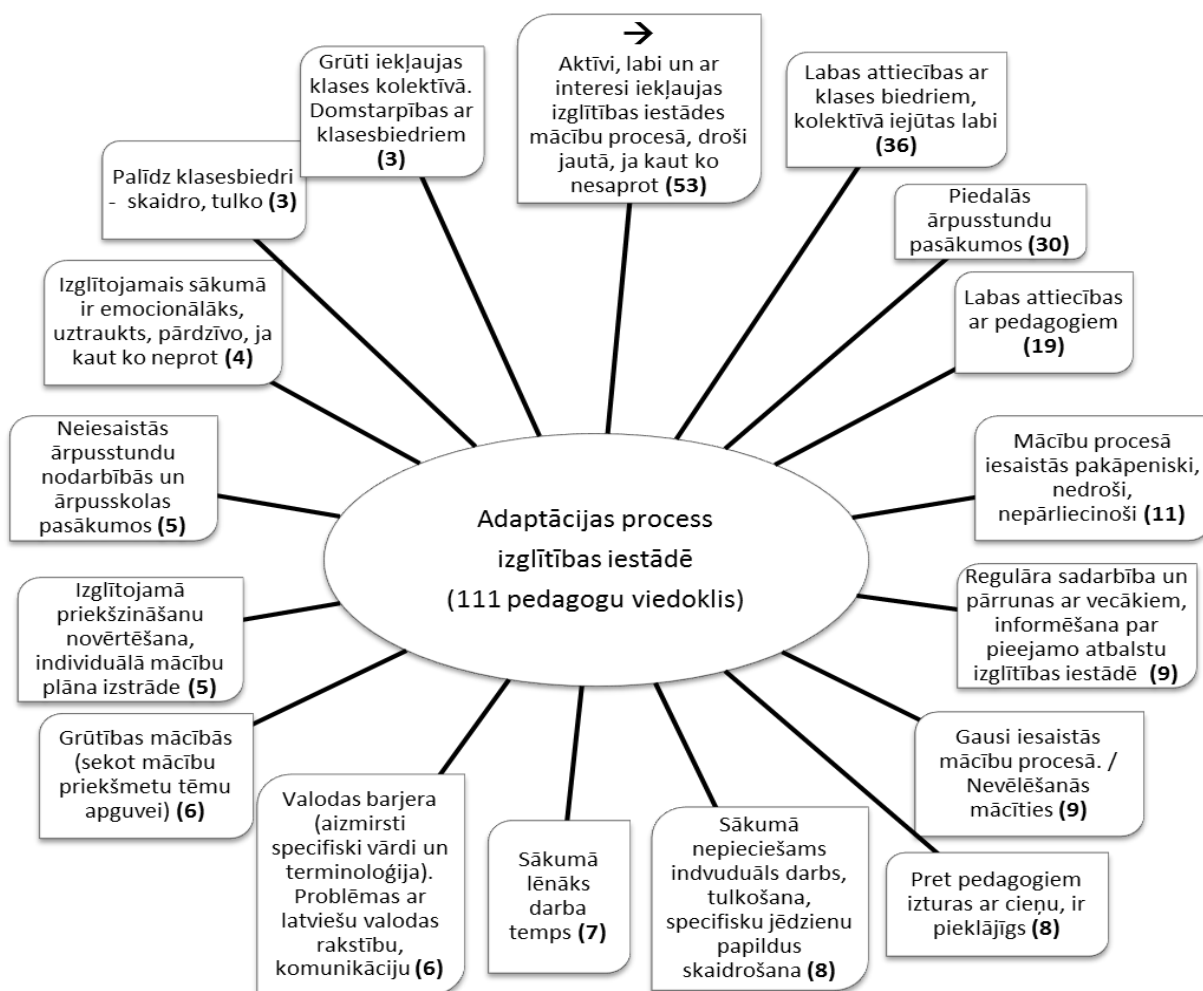
pieklājīgi. Šiem izglītojamajiem lielākoties veidojas labas attiecības ar klasesbiedriem, pedagogiem un klases kolektīvā viņi iejūtas labi. Izglītojamie, kuri atgriezušies no mācībām ārvalstīs diezgan aktīvi iesaistās ārpusstundu pasākumos. Taču ir arī izņēmuma gadījumi, kad izglītojamais mācību procesā iesaistās pakāpeniski, nedroši un nepārliecināti, mācību process norit lēni un izglītojamais nemaz nevēlas mācīties, kā arī nelabprāt iesaistās ārpusstundu nodarbībās un ārpuskolas pasākumos.

Izglītības iestādē adaptācijas procesā notiek regulāra sadarbība un pārrunas ar vecākiem, informēšana par pieejamo atbalstu izglītības iestādē, par izglītojamā sekmēm un attiecībām ar skolabiedriem.

Jānorāda, ka mācību procesa sākumā ar izglītojamajiem nepieciešams individuāls darbs, tulkošana un specifisku jēdzienu papildus skaidrošana, jo pastāv valodas barjera un izglītojamais ir aizmirsis specifiskus vārdus, kā arī ir problēmas ar latviešu valodas rakstītprasmi. Tāpat jāņem vērā, ka mācību procesa sākumā izglītojamajam ir lēnāks darba temps, tādēļ nepieciešama ir priekšzināšanu novērtēšana un atbilstoša mācību plāna izstrāde, lai izglītojamais veiksmīgi apgūtu iekavētās tēmas.

4.attēls

Reemigrējušo izglītojamo adaptācijas procesa raksturojums (iekavās pedagogu, kuri norādīja attiecīgo atbildi, skaits)

Aptaujā pedagogi norādīja, kādus atbalsta pasākumus viņi īstenoja, lai veicinātu izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanos izglītības iestādē (iekavās pedagogu, kuri norādīja attiecīgo atbalsta pasākumu, skaits):

- Visbiežāk minētais atbalsts, tāpat kā izglītības iestāžu direktoru aptaujā, ir rīkotās **papildu konsultācijas, nodarbības (37)**. Īpašs atbalsts veltīts tieši latviešu valodas un vēstures apguvei;
- **Individuāls pedagoga darbs (22)** ar izglītojamo gan mācību stundas laikā, gan ārpus mācību stundām. Pedagoģis izstrādā darba materiālus, prezentācijas un tulkojumus. Tāpat pedagoģis pārrunā ar izglītojamo apgūto, izlasīto;
- Mācību procesā pedagoģi **izmanto diferencētus uzdevumus (12)**. Lielākoties izglītojamajiem ir nepieciešams ilgāks laiks uzdevumu izpildei, kā arī dažreiz tiek pagarināts termiņš pārbaudes darbu kārtošanai;
- **Sadarbība ar vecākiem (10)**, kas iekļauj regulāras sarunas par izglītojamā mācībām un attiecībām izglītības iestādē;
- Pedagoģis izglītojamajiem izstrādā **individuālu darba plānu (10)**, pie tam minētais plāns tiek izstrādāts, sadarbojoties vairāku mācību priekšmetu pedagoģiem;
- **Īpašs klases audzinātāja atbalsts (7)**. Interaktīvas spēles audzināšanas stundās, lai veicinātu izglītojamā iekļaušanos, kā arī ārpusstundu pasākumu organizēšana;
- **Logopēda nodarbības un sociālā pedagoga atbalsts (5)**, kas tiek sniegts arī vecākiem;
- **Sadarbības veicināšana starp klasesbiedriem (5)**. Pedagoģis aicina klasesbiedrus palīdzēt izglītojamajam mācību procesā, kā arī cenšas runāt ar reemigrējušo izglītojamo latviešu valodā, jo mēdz būt situācijas, ka šis izglītojamais labprātāk komunicē ar tiem skolasbiedriem, kuri ar viņu runā angļu valodā;
- Dažreiz izglītojamā iekļaušanās procesā ir nepieciešama **starpinstitucionālā sadarbība (4)**, piemēram, ar izglītības pārvaldi vai sociālo dienestu.

Jāatzīmē, ka tikai četri pedagoģi aptaujā norādīja, ka izglītojamajam, kurš atgriezies no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijā, nebija nepieciešami īpaši atbalsta pasākumi.

Savukārt divi pedagoģi norādīja, ka reemigrējušā izglītojamā mācību procesam tiek piesaistīts pedagoga palīgs. Bet divi pedagoģi norādīja, ka ir apmeklējuši kursus un seminārus par reemigrējušo izglītojamo iekļaušanos mācību procesā.

2.3. VECĀKU APTAUJA (42 RESPONDENTI)

No aptaujātajiem 42 vecākiem seši norādīja, ka Latvijā ar bērniem atgriežas otro reizi, savukārt 36 vecāki norādīja, ka ģimene atgriežas Latvijā pirmo reizi. Analītiskās izpētes ietvaros tika aptaujāti vecāki no dažādiem plānošanas reģioniem (Rīgas, Rīgas plānošanas reģiona, Zemgales plānošanas reģiona, Kurzemes plānošanas reģiona un Latgales plānošanas reģiona). Aptaujāto vecāku bērnu vecums ir no 7 līdz 18 gadiem.

Aptaujā vecākiem tika lūgts sniegt informāciju par problēmām, to risinājumiem un atbalsta pasākumiem izglītības iestādē / pilsētā / valstī, izglītojamajam mācoties **ārpus Latvijas**, proti, kā notika izglītojamā iejušanās konkrētajā izglītības iestādē ārvalstīs.

Vecāku sniegto atbilžu apkopojums liecina, ka lielākās problēmas, uzsākot mācības ārvalstīs, ir ar komunikāciju un mācībām valodas nezināšanas dēļ. Līdz ar to izglītojamajiem tika piedāvātas papildu nodarbības valodas apgūvē, tai skaitā arī grupu nodarbības, kā arī pedagoģi aktīvi uzņēmās mājas darbu un mācību stundu koordinēšanu. Tāpat vecākiem bija jāvelta savs laiks, palīdzot izglītojamajam mācību procesā. Vecāki norādīja, ka saņēmuši nozīmīgu ārvalstu pedagoģu atbalstu, jo pastāvējis augsts tolerances līmenis pret citu kultūru pārstāvjiem. Taču ārvalstīs var būt problēmas ar iekļaušanu izvēlētajā izglītības iestādē, jo prioritāri ir „vietējie” bērni. Vecāki pozitīvi novērtēja ārvalstīs esošo praksi, ka izglītojamajam tiek piešķirta *uzticības persona*, piemēram, klasesbiedrs, kurš palīdz iejusties gan izglītības iestādē, gan klasē, gan pilsētā. Dažu vecāku bērniem ārvalstīs tika piesaistīts individuālais tulkis vai individuālais pedagoģis, kā arī tika rīkotas regulāras pedagoģu un vecāku tikšanās un pasākumi. Vēl kā pozitīvi piemēri, kas veicina iekļaušanos ārvalstu izglītības iestādē, tika minēti: aprakstošās liecības, kas palīdzēja izprast bērna progresu;

vērtēšana nenotika ar atzīmēm; "antibulinga politika" – par pārkāpumiem pret skolas biedriem, piemēram, vardarbību pret izglītojamo, kurš ieradies no citas valsts (iebraucējiem), izslēdz no izglītības iestādes.

Taču bija arī vecāki, kas anketās norādīja, ka problēmas ar iekļaušanos ārvalstu izglītības iestādē nebija un nekādi atbalsta pasākumi vecākiem vai izglītojamajam netika sniegti.

Vecāku aptaujā tika apzināti atbalsta pasākumi, kas tika īstenoti pirms izglītojamā atgriešanās Latvijā:

- 24 vecāki norādīja, ka paši rūpējās par bērna sagatavošanu dzīvei un mācībām Latvijā. Mājās tika runāts latviešu valodā, mācīja bērniem latviešu tradīcijas, veda uz latviešu svētdienas skolām, kā arī brīvlaikā bērni ciemojās pie radiem Latvijā;
- 17 vecāki norādīja, ka mācību vielas atkārtošanai bērnam tika nodrošinātas atsevišķu mācību priekšmetu pedagogu konsultācijas;
- Seši vecāki norādīja, ka nekādi atbalsta pasākumi pirms atgriešanās Latvijā netika veikti;
- Trīs vecāki norādīja, ka tika saņemts logopēda atbalsts;
- Trīs vecāki norādīja, ka pirms mācību uzsākšanas bija iespēja saņemt mācību materiālus, piemēram, matemātikas un latviešu valodas mācību grāmatas un darba burtnīcas.

Tāpat vecāki aptaujā norādīja, ka pirms atgriešanās Latvijā mēdz būt problēmas ar attiecīga privātskolotāja atrašanu. Vecāki vēlētos, lai attālināti būtu pieejama informācija par izglītības programmu saturu Latvijā, kā izvēlēties izglītības iestādi, un praktiska informācija, ar ko vecākiem būtu jāsāk (secīgs rīcības plāns), ja ģimene apsver atgriešanos Latvijā. Vērtīgas būtu arī vasaras nometnes, kas notiktu Latvijā tiem bērniem, kuru ģimenes plāno atgriezties Latvijā.

Arī vecākiem tāpat kā izglītības iestāžu direktoriem un pedagogiem tika lūgts sniegt informāciju par īstenotajiem atbalsta pasākumiem, izglītojamajam atsākot mācības Latvijā:

- Visvairāk vecāki norādīja, ka izglītojamie ir saņēmuši papildkonsultācijas (17);
- Izglītojamajam tika izstrādāts individuāls mācību plāns (6);
- No izglītības iestādes netika saņemts nekāds atbalsts (6);
- Konsultācijas vecākiem un pārrunas ar pedagogiem (4);
- Izglītojamajam tika pagarināts pārbaudes darbu nokārtošanas termiņš (4);
- Pedagoģs individuāli strādāja ar izglītojamo (3);
- Tika saņemts logopēda atbalsts (3);
- Pedagoģs bija izstrādājis diferencētus uzdevumus (3), mazāk teksta uzdevumu;
- Izglītības iestāde nodrošināja ar mācību materiāliem (2). Izsniedza grāmatas darba burtnīcas, informēja par pieejamajiem interneta resursiem;
- Palīdzība adaptēties klasē (1). Piemēram, klases audzinātāja piedāvāja apmeklēt interešu nodarbības;
- Tika izmantota iespēja iepazīties ar izglītības iestādi un skolabiedriem mācību gada nogalē, lai jaunajā mācību gadā septembrī nekas nebūtu svešs (1).

Apkopojot izglītības iestāžu direktoru, pedagogu un vecāku aptaujās sniegtās atbildes par izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī un turpina izglītības ieguvu Latvijā, adaptācijas procesu un īstenotajiem atbalsta pasākumiem, var izveidot kodolīgu šī procesa raksturojumu Latvijā.

Reemigrējušie izglītojamie izglītības iestādēs Latvijā lielākoties labi un ar interesi iekļaujas izglītības iestādes mācību procesā, kā arī viņiem pārsvarā veidojas labas attiecības ar skolabiedriem un pedagogiem. Taču pastāv atsevišķi izņēmuma gadījumi, kad izglītojamajam neizdodas iekļauties ne mācību procesā, ne klases / izglītības iestādes kolektīvā. Reemigrējušā izglītojamā mācību procesā lielu ieguldījumu un papilddarbu (laiks un materiāli) sniedz pedagogi. Būtiskākie atbalsta pasākumi ir papildkonsultācijas (īpaši

latviešu valodā un vēsturē), individuālā mācību plāna izstrāde, pedagogu individuālais darbs ar izglītojamo, kā arī diferencētu uzdevumu izstrāde. Tomēr vecākiem dažreiz nākas algot privātskolotāju. Vairums izglītojamo, kuri atgriežas Latvijā no mācībām citā valstī, brīvi sazinās latviešu valodā, taču pastāv problēmas ar specifiskiem vārdiem, terminiem un latviešu valodas rakstību.

Jāatzīmē, ka kvalitātes dienesta ieteikums par izglītojamajam nepieciešamajiem papildu atbalsta pasākumiem mācīšanās procesā, kas tika izteikts jau analītiskās izpētes īstenošanas laikā, daļēji ir ņemts vērā un ietverts Ministru kabineta 2014.gada 12.augusta noteikumos Nr.468 „Noteikumi par valsts pamatzglītības standartu, pamatzglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatzglītības programmu paraugiem”, proti, tajos noteikts – *ja izglītības iestādē ir uzņemts izglītojamais, kurš atgriezies no mācībām citā valstī, tad izglītības iestāde šī izglītojamā iekļaušanai kopējā mācību procesā izstrādā individuālo plānu izglītojamajam, iekļaujot tajā individuālas mācību stundas mācību priekšmetos Latviešu valoda vai Literatūra, Latvijas vēsture un Sociālās zinības un nepārsniedzot Vispārējās izglītības likumā noteikto mācību stundu slodzi nedēļā.*

Biežāk izmantotie pedagogu resursi darbā ar reemigrējušiem izglītojamajiem ir plašs interneta resursu klāsts un konsultācijas, pieredzes apmaiņa ar citiem pedagogiem. Samērā bieži reemigrējušie izglītojamie izmanto logopēda atbalstu.

Iekļaušanās procesā Latvijas izglītības iestādē būtisks aspekts ir sadarbība ar izglītojamā vecākiem, kas iekļauj regulāras sarunas par izglītojamā mācībām un attiecībām izglītības iestādē.

Lai arī raksturotais reemigrējušo izglītojamo adaptācijas process kopumā ir vērtējams kā pozitīvs, gan izglītības iestāžu direktoru, gan pedagogu, gan vecāku aptaujas rezultāti norāda uz iekļaušanās procesā pastāvošām problēmām un nepieciešamajiem papildu atbalsta pasākumiem, kas apkopoti un analizēti 3.nodaļā.

3. AKTUĀLĀKĀS PROBLĒMAS REEMIGRĒJUŠO IZGLĪTOJAMO MĀCĪBU PROCESĀ.

NEPIECIEŠAMIE ATBALSTA PASĀKUMI, LAI VEICINĀTU REEMIGRĒJUŠO IZGLĪTOJAMO IEKĻAUŠANOS LATVIJAS IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒ

Analītiskās izpētes mērķis bija identificēt pastāvošās problēmas vispārējās izglītības iestāžu izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanās procesā Latvijas izglītības sistēmā. Tādēļ, lai uzskatāmi parādītu izglītības iestāžu direktoru, pedagogu un vecāku viedokļus, visu respondentu aptauju rezultāti par pastāvošām problēmām reemigrējušo izglītojamo iekļaušanās procesā Latvijas izglītībā (2.tabula) un nepieciešamajiem atbalsta pasākumiem, lai veicinātu reemigrējušo izglītojamo iekļaušanos Latvijas izglītībā (3.tabula), ir apkopoti 3.nodaļā.

2.tabula

10 būtiskākās izglītības iestāžu direktoru, pedagogu un vecāku minētās problēmas reemigrējušo izglītojamo mācību procesā

(pēc pieminēšanas biežuma, 1. – visbiežāk minētā atbilde)

N.P.K.	Direktori	Pedagogi	Vecāki (likumiskie pārstāvji)
1.	Izglītības programmu nesakritība	Latviešu valodas neprasme	Izglītības programmu nesakritība
2.	Nepietiekamas latviešu valodas zināšanas, kas ietekmē citu mācību priekšmetu apguvi	Atšķirīgais valstu mācību organizēšanas process un metodika	Nav saskāries ar problēmām, skolas vadība bija pretimnākoša
3.	Citās valstīs ir zemākas prasības, atšķirīga	Mācību programmu nesakritība	Pedagogu izpratnes un tolerances trūkums

	vērtēšanas kārtība		
4.	Kultūras un vērtību atšķirības	Pedagogi nav saskārušies ar problēmām (tā norāda sporta, mūzikas, angļu valodas mācību priekšmetu pedagogi)	Problēmas ar dokumentu atzišanu
5.	Problēmas ar latviešu valodas apguvi	Papildus jāskaidro specifiska terminoloģija	Iekļaušanās izglītības iestādes darba kārtībā. Piemēram, ka mācību stundu laikā nevar brīvi staigāt pa klasi
6.	Pedagoga papilddarbs netiek apmaksāts	Izglītojamo sākmā ir emocionālāks, uztraucas	Problēmas ar latviešu valodu
7.	Savstarpējās attiecības un iekļaušanās klasē	Zemāks zināšanu līmenis	Psiholoģiskas grūtības. Sliktas attiecības ar klasesbiedriem. Klasesbiedri "dara pāri"
8.	Nepietiekami cilvēkresursi un finanšu resursi individuālo plānu izveidei un īstenošanai	Izglītojamo neapmeklē konsultācijas, nav ieinteresēts mācībās	Pedagogi nenovērtē bērna zināšanas (piemēram, svešvalodu zināšanas)
9.	„Kurā klasē izglītojamo likt” – grūti veikt izglītojamā sasniegumu vērtēšanu nepietiekamo latviešu valodas zināšanu dēļ	Pedagogam trūkst laika resursa, lai strādātu individuāli ar izglītojamo	Pedagogu iniciatīvas trūkums
10.	Problēmas ar divvalodīgām un trīsvalodīgām ģimenēm	Liels laiks tiek ieguldīts papildmateriālu sagatavošanai, individuāla plāna izstrādē	Daudz jāstrādā mājās papildus

Izglītības programmu neatbilstība ir izglītības iestāžu direktoru un vecāku visbiežāk norādītā problēma, savukārt pedagogu aptaujā šī ir trešā biežāk minētā problēma, ar kuru nākas saskarties mācību procesā. Pedagogi uzskata, ka būtiskākā problēma ir izglītojamo latviešu valodas neprasmē – izglītojamajiem ir grūti lasīt, rakstīt latviešu valodā un „valodas barjeras” dēļ pat ir grūti paust viedokli ne tikai ar mācībām saistītajos jautājumos. Arī izglītības iestāžu direktori norāda, ka nepietiekamās reemigrējušo izglītojamo latviešu valodas zināšanas būtiski ietekmē ne tikai mācību priekšmetu latviešu valoda un literatūras apguvi, bet arī sekmes un spēju sekot līdz citu mācību priekšmetu tēmu apguvei, kā arī ietekmē iespēju turpināt mācīties vecumam atbilstošā klasē. Savukārt vecāki izglītojamo problēmas ar latviešu valodu nav ierindojuši pirmo trīs būtiskāko problēmu vidū.

Saistībā ar valodu prasmi vairāki vecāki anketās norādīja, ka izglītības iestādē netiek novērtētas izglītojamā svešvalodu zināšanas, tādējādi tiek likts akcents uz to, ko reemigrējušais izglītojamo neprot, nevis prot un var sniegt klasesbiedriem.

Pedagogu un direktoru ieskatā ārvalstu izglītības iestāžu mācību organizācijas process būtiski atšķiras no Latvijas izglītības iestādēs īstenotā mācību procesa, tai skaitā mazāk tiek uzdoti mājas darbi, nekā Latvijā, atšķirīgas prasības un vērtēšanas kārtība, dažās valstīs pat nav mājas darbu, un mācību process nav tik intensīvs kā Latvijā. Līdz ar to ir jāpaiet zināmam laikam, katram izglītojamajam tas var būt atšķirīgs, kamēr izglītojamo „pierod” pie izglītības procesa organizācijas.

Nemot vērā izglītojamo nepietiekamās latviešu valodas prasmes, izglītības iestādēm ir sarežģīti novērtēt reemigrējušā izglītojamā zināšanas un pieņemt lēmumu, „kurā klasē izglītojamo likt”. Arī kvalitātes dienests ir saskāries ar situāciju, kad 10 gadīgu izglītojamo uzņem 1.klasē, pamatojoties uz to, ka ir nepieciešams apgūt valsts valodu. Tas vērtējams negatīvi, jo neatbilst izglītojamā intelektuālai un fiziskai attīstībai, un kavē secīgu izglītības ieguvu, kā arī veiksmīgu adaptācijas procesu.

Pedagogu aptauju apkopošanas procesā novērota tendence, ka ar problēmām, mācot izglītojamos, kuri atgriežas no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijā, nesaskaras

noteiktu mācību priekšmetu pedagogi, piemēram, sporta, mūzikas, angļu valodas pedagogi. To var skaidrot ar minēto mācību priekšmetu saturu un mācību stundas organizāciju, kad izglītojamais, piemēram, arī ar nepietiekamām latviešu valodas zināšanām var veiksmīgi apgūt / izpildīt pedagoga uzdoto.

Izglītības iestāžu direktori un pedagogi norāda, ka pastāv problēmas reemigrējušo izglītojamo latviešu valodas apguves procesā – daži izglītojamie lēnām un pakāpeniski apgūst latviešu valodu, kas negatīvi ietekmē iekavēto vai pat iepriekš neapgūto mācību tēmu savlaicīgu apguvi. Īpaši šī problēma varētu būt divvalodīgās un trīsvalodīgās ģimenēs.

Pedagogi norāda, ka reemigrējušo izglītojamo mācību procesā katra priekšmeta pedagogam ir jāvelta nozīmīgs laika resurss individuālā plāna izstrādē, papildmateriālu sagatavošanā, specifiskas terminoloģijas skaidrošanā u.c.. Līdz ar to pedagogiem mācību stundas laikā ir jāvelta uzmanība gan visai klasei, gan paralēli konkrētam izglītojamajam. Jāatzīmē, ka arī vecākiem ir daudz jāiesaistās izglītojamā mācību procesā un jāpalīdz papildus mācīties arī mājās.

Nemot vērā pedagogu minēto papilddarbu, izglītības iestāžu direktori aptaujā norāda uz nepieciešamību rast līdzekļus, kas tiktu novirzīti pedagoģiskajam personālam par nepieciešamo materiālu sagatavošanu un individuālo darbu ar reemigrējušiem izglītojamajiem, jo, kā liecina analītiskās izpētes rezultāti, cilvēkresursi un finanšu resursi individuālo plānu izveidei un īstenošanai nav pietiekami.

Mācību satura apguves procesu ietekmē arī sociālpсихолоģiskais aspekts, jo izglītojamais piedzīvo nozīmīgu kultūrvides maiņu. Izglītojamajam ir grūti pierast pie noteiktas kārtības un disciplīnas izglītības iestādē, piemēram, ka mācību stundu laikā nevar brīvi staigāt pa klasi, ka iziet no klases mācību stundas laikā var ar pedagoga saskaņojumu. Tātad kultūras un vērtību atšķirības ir nozīmīgs apstāklis, kas, vismaz sākumā, ietekmē izglītojamā iekļaušanās procesu izglītības iestādē. Vecāku ieskatā izglītojamajiem iekļaušanās process izglītības iestādes darba kārtībā var ietvert aspektus, kas izglītojamajam ne vienmēr uzreiz ir saprotami un pieņemami.

Tāpat nozīmīgs adaptācijas procesu ietekmējošais apstāklis ir reemigrējušā izglītojamā emocionālais stāvoklis, jo, kā norāda aptaujātie izglītības iestāžu direktori un pedagogi, izglītojamais mācību sākumā ir emocionālāks, uztraucas, un ir situācijas, kad viņam/ai veidojas sliktas attiecības ar klasesbiedriem, grūti ir iekļauties klases kolektīvā. Minētajam apstāklim secīgi rodas neieinteresētība iesaistīties mācību procesā, apmeklēt konsultācijas, kā arī piedalīties ārpusstundu aktivitātēs ar klasesbiedriem. Arī vecāki anketās ir norādījuši, ka psiholoģiskas grūtības, sliktas attiecības ar klasesbiedriem un tas, ka klasesbiedri "dara pāri" izglītojamajam, ir aktuāla problēma.

Ja izglītības iestāžu pārstāvju (direktoru un pedagogu) norādītās problēmas ir saistītas vairāk ar mācību saturu, izglītojamo zināšanām, tad vecāki vairāk akcentē attieksmes aspektu. Vecāki uzskata, ka pastāv pedagogu izpratnes un tolerances trūkums, jo vairāk vērtība tiek pievērsta mācību priekšmetu tēmu apguvei, nevis klases kolektīva veidošanai, sadarbības veicināšanai un konfliktu novēršanai, īpaši negatīvi vecāki vērtē situāciju, kad pedagogs izsaka aizrādījumus izglītojamajam par nezināšanu visu klasesbiedru klātbūtnē. Tāpat vecāki ir saskārušies ar pedagogu iniciatīvas trūkumu, piemēram, pamanot potenciālu konfliktsituāciju, netiek savlaicīgi veikta atbilstoša rīcība konflikta novēršanai.

Ļoti pozitīvi vērtējams tas, ka anketas jautājumā par problēmām izglītojamā iekļaušanās procesā Latvijas izglītības iestādē, vecākiem kā otra biežāk minētā atbilde bija, ka vecāki nav saskārušies ar problēmām, skolas vadība bija pretimnākoša, lai bērns pēc iespējas ātrāk iejustos izglītības iestādes kolektīvā.

Kopumā var secināt, ka problēmas, ar kurām saskaras izglītības iestāžu direktori un pedagogi reemigrējušo izglītojamo mācību procesā, ir līdzīgas un pārsvarā saistītas ar minēto izglītojamo nepietiekamām latviešu valodas zināšanām un apstākli, ka, mācoties ārvalstīs, reemigrējušie izglītojamie pieraduši pie cita, mazāk intensīva mācību procesa ar atšķirīgu vērtēšanu un zemākām prasībām. Savukārt vecāki vairāk norāda uz psiholoģiska rakstura un

attieksmes problēmām, ar kurām saskaras viņu bērni, atgriežoties un mācoties Latvijā, proti, pedagogu izpratnes, tolerances un dažreiz iniciatīvas trūkums, kā arī sliktas attiecības ar klasesbiedriem.

Nemot vērā, ka izglītības iestāde un vecāki ir cieši iesaistīti izglītojamā mācību procesā, nozīmīgi ir apzināt izglītības iestāžu direktoru, pedagogu un vecāku ieteikumus par nepieciešamajiem atbalsta pasākumiem izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanai mācību procesā Latvijā (skat. 3.tabulu).

3.tabula

**10 nepieciešamākie atbalsta pasākumi izglītojamo,
kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanai mācību procesā Latvijā**
(pēc pieminēšanas biežuma, 1. – visbiežāk minētā atbilde)

N.P.K	Direktori	Pedagogi	Vecāki
1.	Finansiāls atbalsts pedagoga atalgojumam par papilddarbu	Finansiāls atbalsts pedagoga atalgojumam par papilddarbu	Bezmaksas papildstundas un konsultācijas.
2.	Metodiskie materiāli	Metodiskie, mācību materiāli	Administrācijas palīdzība, pedagogu izpratne par to, kādas pārmaiņas piedzīvo reemigrējušais izglītojamo
3.	Pedagogu tālākizglītība par reemigrējušo bērnu iekļaušanos Latvijas izglītības sistēmā	Logopēda, psihologa un sociālā pedagoga atbalsts	Logopēda, sociālā pedagoga, psihologa atbalsts (arī vecākiem)
4.	Logopēda, psihologa atbalsts (arī vecākiem)	Papildu konsultācijas, nodarbības (bezmaksas)	Papildu stundas latviešu valodā (pulciņi)
5.	Pieejami pozitīvas pieredzes piemēri, iespēja apmainīties ar pieredzi	Izstrādāta vienota programma reemigrējušiem izglītojamajiem	Vecākiem būtu nepieciešama praktiska informācija par izglītības sistēmu Latvijā
6.	Konsultāciju iespēja pedagogiem par piemērotākajām mācību metodēm un materiāliem	Īpašs atbalsts nav nepieciešams (tā norāda sporta, mūzikas, angļu valodas pedagogi)	Pedagogu tālākizglītība par reemigrējušo izglītojamo iekļaušanos Latvijas izglītības sistēmā
7.	Atsevišķs pedagogs darbam ar reemigrējušiem izglītojamajiem	Pedagoga palīga piesaistīšana	Individuālā pieeja
8.	Palīdzība programmu pielīdzināšanā	Pedagogu sadarbība	Radoša pieeja mācību metodēs. Piemēram, latviešu valodas apguve ar spēlēm
9.	Papildstundas latviešu valodā un literatūrā	Pedagoga atbalsts un izpratnes veicināšana	Izglītības iestādes atbalsts nav nepieciešams, daudz nozīmīgāks ir ģimenes atbalsts
10.	Pedagoga palīga piesaistīšana	Pedagogiem pieejami pozitīvas pieredzes piemēri, iespēja apmainīties ar pieredzi.	Finansiāls atbalsts pedagoga atalgojumam par papilddarbu

Tā kā katra mācību priekšmeta pedagogam reemigrējušā izglītojamā mācību procesā (vismaz sākumā) ir jāvelta nozīmīgs laika resurss individuālā plāna izstrādē, papildmateriālu sagatavošanā, specifiskas terminoloģijas skaidrošanā u.c., tad pedagogi un izglītības iestāžu direktori norāda, ka ir nepieciešams finansiāls atbalsts pedagogam par ieguldīto papilddarbu. Arī vecāki ir ieinteresēti, lai izglītojamajiem tiktu nodrošināta iespēja saņemt bezmaksas papildstundas un konsultācijas, īpaši latviešu valodas, literatūras un vēstures apguvei.

**DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU**

Pedagogi bieži darbā ar reemigrējušiem izglītojamajiem izmanto pašu vai kopā ar kolēģiem sagatavotus materiālus, kuri tiek veidoti, ieguldot laiku, darbu un izmantojot dažādus resursus, tāpēc gan izglītības iestāžu direktori, gan pedagogi norāda, ka ļoti nepieciešams ir metodiskais atbalsts un mācību materiāli. Būtiski, lai metodika un mācību materiāli palīdzētu īsā laikā apgūt iekavētās vai iepriekš neapgūtās mācību priekšmetu tēmas, piemēram, izstrādāta vienota vispārējās izglītības programma reemigrējušiem izglītojamajiem. Savukārt vecāku ieteikums ir ieviest radošu pieeju mācību metodēs, piemēram, valodas apguve ar spēļu palīdzību.

Kā jau tika minēts, reemigrējušie izglītojamie samērā bieži izmanto logopēda palīdzību, tādēļ respondentu ieteikums ir vēl vairāk veicināt atbalsta personāla, tai skaitā psihologa un sociālā pedagoga, iesaisti reemigrējušā izglītojamā mācību procesā.

Lai veicinātu pedagogu izpratni par reemigrējušā izglītojamā mācību un psiholoģiskajām iespējām, vajadzībām un atrastu piemērotāko mācību organizācijas formu, kā arī sastādītu pēc iespējas efektīvāku individuālo mācību plānu, lietderīgi būtu paplašināt pedagogu tālākizglītības iespējas par reemigrējušo izglītojamo iekļaušanos Latvijas izglītības sistēmā. Tāpat izglītības iestādes norāda, ka pieejami pozitīvas pieredzes piemēri, pedagogu sadarbība, kā arī iespēja pedagogiem konsultēties un organizēti apmainīties ar pieredzi, tai skaitā ārvalstu pieredzi, būtu nozīmīgs ieguldījums reemigrējušo izglītojamo mācību procesa pilnveidē.

Izglītojamā, kurš atgriezies no mācībām citā valstī un turpina iegūt izglītību Latvijā, mācību procesā vismaz tā sākumā ir nepieciešams pedagoga individuāla pieeja / darbs, tādēļ iespēja nodrošināt atsevišķu pedagogu, pedagoga palīgu darbam ar reemigrējušiem izglītojamajiem tiktu pozitīvi novērtēta no pedagogu, izglītības iestāžu direktoru un vecāku viedokļa.

Tā kā atsevišķu mācību priekšmetu pedagogi (sports, mūzika, angļu valoda) norādīja, ka viņiem nav problēmu ar reemigrējušo izglītojamo mācībām, tad arī šiem pedagogiem nav īpašu ieteikumu par nepieciešamajiem papildu atbalsta pasākumiem šo izglītojamo mācību procesa pilnveidei.

Vecākiem būtu nepieciešama attālināti viegli pieejama praktiska informācija par izglītības sistēmu Latvijā (izglītības dokumentu atzīšana / pielīdzināšana, kā izvēlēties izglītības iestādi, izglītības programmu saturs un vērtēšanas kritēriji). Arī kvalitātes dienests ir saņēmis vairākas vecāku vēstules, kurās norādīts, ka ģimene plāno atgriezties Latvijā, un pausta vēlme uzzināt, kādi pasākumi secīgi jāveic, lai pēc atgriešanās bērni veiksmīgi varētu atsākt izglītības ieguvu Latvijā.

Jāatzīmē, ka Izglītības attīstības centra un Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta 2014.gada izpēti par jauniebraucēju un reemigrantu bērnu iekļaušanos Rīgas vispārīgizglītojošajās skolās secinājumi ir līdzīgi kvalitātes dienesta analītiskās izpēti rezultātiem, proti, ka visvairāk nepieciešams atbalsts izglītojamo latviešu valodas apguvei, kā arī vecākiem un bērniem ir nepietiekama izpratne par Latviju un dzīvi tajā. Līdz ar to nepieciešami izglītojoši materiāli un pasākumi, jo vecākiem ir grūtības atrast nepieciešamo informāciju, piemēram, kuru izglītības iestādi izvēlēties un kādi pasākumi jāīsteno pirms ierašanās un ierodoties Latvijā.

Apkopojot 3.nodaļā norādītās izglītības iestāžu direktoru, pedagogu un vecāku minētās problēmas reemigrējušo izglītojamo mācību procesā, tās var iedalīt divos blokos:

- 1) problēmas, kas saistītas ar ārvalstu izglītības programmu neatbilstību Latvijas vispārējās izglītības programmai, nepietiekamiem mācību materiāliem, pedagogu ieguldīto laiku un individuālo papilddarbu, kas netiek apmaksāts, kā arī nepietiekamām šo izglītojamo latviešu valodas zināšanām, kas ietekmē citu mācību priekšmetu apguvi un apgrūtina izglītojamo zināšanu novērtēšanu;

- 2) problēmas, kas saistītas ar psiholoģisko, emocionālo un savstarpējo attiecību klimatu, proti, iekļaušanās izglītības iestādē, pedagogu attieksme, sapratne, citu izglītojamo attieksme (tolerance) pret reemigrējušo izglītojamo.

Savukārt izglītības iestāžu direktoru, pedagogu un vecāku izteiktos ieteikumus par nepieciešamajiem atbalsta pasākumiem reemigrējušo izglītojamo iekļaušanās procesa pilnveidei Latvijas izglītībā var iedalīt šādos divos blokos:

- 1) nepieciešamie atbalsta pasākumi mācību procesam – metodiskie, mācību materiāli un finansiāls atbalsts pedagogam par papilddarbu, tātad izglītojamajiem nodrošinātas bezmaksas papildstundas un konsultācijas (īpaši latviešu valodā), kā arī iespēja pedagogiem pilnveidoties, tai skaitā pieredzes apmaiņas veidā par reemigrējušo izglītojamo mācību procesa specifiku;
- 2) informācijas pieejamības nodrošināšana – pedagogiem pieejami pozitīvas pieredzes piemēri darbā ar reemigrējušiem izglītojamajiem un pedagogu tālākizglītības iespējas par reemigrējušo izglītojamo iekļaušanos Latvijas izglītības sistēmā, kā arī attālināti pieejama informācija vecākiem par Latvijas izglītības sistēmu un vadlīnijas vecāku secīgai rīcībai, lai izglītojamais pēc atgriešanās no mācībām citā valstī veiksmīgi atsāktu mācības Latvijā.

4. PRIEKŠLIKUMI

Kvalitātes dienests informē, ka priekšlikumus Ministru kabineta 2012.gada 28.februāra noteikumu Nr.149 „Noteikumi par kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un atskaitīti no tām, un obligātajām prasībām pārcelšanai uz nākamo klasi” (turpmāk – noteikumi Nr.149) grozījumiem, tostarp saistībā ar reemigrējušo izglītojamo integrāciju, ir nosūtījis Izglītības un zinātnes ministrijai 2014.gada 16.jūnija vēstulē Nr.1-18.2/78 „*Par priekšlikumiem (Ministru kabineta 2012.gada 28.februāra noteikumos Nr.149 "Noteikumi par kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un atskaitīti no tām, un obligātajām prasībām pārcelšanai uz nākamo klasi")*”.

Normatīvo aktu pilnveide

- Noteikumu Nr.149 25.3.apakšpunktu izteikt šādā redakcijā: „*ar direktora rīkojumu nosaka papildu pasākumus, individuālās konsultācijas nepieciešamajos mācību priekšmetos un individuālo mācību plānu noteiktam laika posmam, un termiņus to īstenošanai*”, jo paskaidrojošais teksts ir nozīmīgs un būtu iekļaujams tiesību normas pamattekstā.
- Noteikumu Nr.149 24. un 25.punktu papildināt ar šādu regulējumu: „*izglītojamo uzņem viņa vecumam un apgūtajai izglītības programmai atbilstošā klasē. Uzņemšana citā klasē ir pieļaujama, ja konstatēts, ka izglītojamajam ir nepieciešami vairāki atbalsta pasākumi, kā arī tas atbilst izglītojamā intelektuālajai un fiziskajai attīstībai*”. Šie papildinājumi normatīvajā aktā novērstu situāciju, ka izglītojamais tiek uzņemts zemākā klasē, vien pamatojoties uz to, ka ir nepieciešams apgūt valsts valodu, attiecīgi kavējot secīgu izglītības ieguvu un veiksmīgu adaptācijas procesu.

Pedagogu tālākizglītība

- Pedagogiem jānodrošina labas prakses piemēru pieejamība un iespēja apmainīties ar pieredzi par veiksmīgu reemigrējušo izglītojamo iekļaušanos Latvijas izglītībā, kā arī jānodrošina iespējas pedagogiem apmeklēt kursus darbam ar reemigrējušiem izglītojamajiem, tostarp par pieejamajiem resursiem reemigrējušo izglītojamo mācību procesam.
- Atbildīgajām institūcijām paplašināt resursu darbam ar reemigrantiem pieejamību izglītības iestādēs, piemēram, nosūtot elektroniski izglītības iestādēm informāciju par pieejamo / aktuālo atbalstu reemigrējušo izglītojamo mācību procesam.

**DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU**

- Ārvalstu labas prakses piemēru pārņemšana, piemēram, piesaistīt *uzticības personu* (klasesbiedrs), kura palīdz reemigrējušam izglītojamajam iejusties izglītības iestādē – iepazīties ar izglītības iestādē noteiktajiem iekšējās kārtības noteikumiem, mācību procesa organizāciju, kā arī klases kolektīvu.

Bezmaksas papildstundas un konsultācijas

- Valsts līmenī izskatīt iespēju nodrošināt pedagogiem samaksu par papildnodarbību un konsultāciju sniegšanu (īpaši latviešu valodā un vēsturē), tostarp pedagogu darba samaksas reformu kontekstā.

Mācību procesa organizācija

- Izvērtēt iespēju, kā arī uzsākt diskusiju par atvieglojumiem eksāmenos reemigrējušiem izglītojamajiem, piemēram, eksāmenu kārtošana, īpaši, ja izglītojamais Latvijā ir gadu vai mazāk par gadu. Minētais viedoklis tika pausts analītiskās izpētes vecāku anketās.
- Vasaras nometnes reemigrantiem vai bērniem / ģimenēm, kas plāno atgriezties Latvijas izglītības sistēmā.
- Dažādot pedagogiem pieejamos resursus darbā ar reemigrējušiem izglītojamajiem (metodika, mācību līdzekļi, izdales materiāli u.c.).

Informācijas pieejamība

- Vecākiem, kuri plāno ar bērniem atgriezties Latvijā, informatīvu materiālu pieejamības paplašināšana par izglītības sistēmu Latvijā, tostarp izglītības dokumentu atzišanu, jo, kā norāda vecāku aptaujas rezultāti, vecāki un izglītības iestādes ir saskārušies ar problēmām izglītības dokumentu atzišanas procesā. Tāpat vecākiem būtu noderīgas vadlīnijas par veicamajiem priekšdarbiem pirms atgriešanās Latvijā, lai izglītojamā iekļaušanās process Latvijā būtu veiksmīgs. Minēto informāciju varētu ievietot Latviešu valodas aģentūras mājas lapā, jo, kā liecina analītiskās izpētes aptaujas rezultāti, Latviešu valodas aģentūras materiāli ir visbiežāk izmantotais resurss reemigrējušo izglītojamo mācību procesam, īpaši Latviešu valodas aģentūras izveidotā tīmekļa vietne <http://maciunmacies.valoda.lv>, kurā pieejamo informāciju (izstrādātos materiālus) izglītības iestādes pozitīvi novērtē un plaši izmanto.

- Pielikumā:
1. Aptaujas jautājumi izglītības iestāžu direktoriem uz 2 lp.
 2. Aptaujas jautājumi izglītības iestāžu pedagogiem uz 2 lp.
 3. Aptaujas jautājumi vecākiem (personām, kas realizē aizgādību) uz 2 lp.

Vadītāja

I.Juhņēviča

Ernesta 67358077

agnese.ernesta@ikvd.gov.lv

Mihailovs 67507833

janis.mihailovs@ikvd.gov.lv

1.pielikums
Izglītības kvalitātes valsts dienesta
20.10.2014. ziņojumam Nr.1-17/6

Labdien!

Aptauja ir paredzēta vispārējās izglītības iestāžu direktoriem, lai noskaidrotu, kā notiek izglītojamo, kuri ir atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanās Latvijas izglītības iestādē.

1. Cik izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, mācās / mācījās izglītības iestādē?

2012./2013.m.g. _____ Kurā klasē / ēs? _____

2013./2014.m.g. _____ Kurā klasē / ēs? _____

2. Vai izglītības iestādē ir bijusi situācija, kad izglītojamais, kurš atgriezies no mācībām citā valstī, kaut kādu

iemeslu dēļ pēc laika pārtrauca mācības Latvijā un turpināja tās citā valstī?

Jā, ir

Kādu iemeslu dēļ _____

Nē, nav

3. Kādi atbalsta pasākumi tika īstenoti, lai veicinātu izglītojamā, kurš atgriezies no mācībām citā valstī, iekļaušanos izglītības iestādē?

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

4. Vai izglītojamā, kurš atgriezies no mācībām citā valstī, iekļaušanas procesā Latvijas izglītības iestādē notika sadarbība ar citām iestādēm (piemēram, pašvaldību)?

Jā, ir sadarbība ar citām iestādēm

Lūdzu, norādiet iestādes, ar kurām notiek / notika sadarbība _____

Lūdzu, norādiet, kādos gadījumos _____

Nē, nav sadarbība ar citām iestādēm

5. Kāds atbalsts būtu nepieciešams no kolēģiem un kompetentām izglītības vadības iestādēm, mācot izglītojamo, kurš atgriezies no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijā?

1. _____

**DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU**

2.

3.

4.

5.

6. Lūdzu, norādiet, ar kādām problēmām saskaras izglītības iestāde, ja izglītojamais ir atgriezies no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijas izglītības iestādē (problēmas iekļaušanās procesā)?

1.

2.

3.

4.

5.

7. Vai zināt, kur meklēt informāciju un atbalsta materiālus darbam ar izglītojamo, kurš atgriezies no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijā?

Jā, zinu, kur meklēt informāciju un atbalsta materiālus

Lūdzu, norādiet piemērus:

1.

2.

3.

4.

5.

Nē, nezinu, kur meklēt informāciju un atbalsta materiālus

Paldies par atsaucību!

2.pielikums
Izglītības kvalitātes valsts dienesta
20.10.2014. ziņojumam Nr.1-17/6

Labdien!

Aptauja ir paredzēta vispārējās izglītības iestāžu pedagogiem, lai noskaidrotu, kā notiek izglītojamo, kuri ir atgriezušies no mācībām citā valstī, iekļaušanās Latvijas izglītības iestādē.

1.Vai izglītojamajiem, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijas izglītības iestādē, ir problēmas ar valsts valodu (latviešu)?

- Jā, ir problēmas saprast latviešu valodu, runāt latviešu valodā
- Jā, ir problēmas ar specifisku terminoloģiju
- Problēmas saprast latviešu valodu un runāt latviešu valodā ir tikai mācību sākumā
- Brīvi sazinās latviešu valodā
- Cits

variants _____

2.Lūdzu, raksturojiet izglītojamo, kuri atgriezušies no mācībām citā valstī un turpina mācīties Latvijā, adaptācijas procesu izglītības iestādē, uzsākot mācības (Iesaistīšanās mācību stundās, ārpusstundu interešu nodarbībās, ekskursijās un tml. Attiecības ar skolas biedriem un pedagogiem).

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

3.Lūdzu, norādiet, ar kādām problēmām nākas saskarties, mācot izglītojamo, kurš atgriezies no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijas izglītības iestādē?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

4. Kādi atbalsta pasākumi tika īstenoti, lai veicinātu izglītojamā, kurš atgriezies no mācībām citā valstī, iekļaušanos izglītības iestādē?

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

**DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU**

5.

5. Vai mācot izglītojamo, kurš atgriezies no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijā, esat saņēmusi /is kolēģu atbalstu?

- Jā, esmu saņēmusi /is atbalstu
 Esmu saņēmusi / is daļēju atbalstu
 Nē, neesmu saņēmusi / is atbalstu

6. Kāds atbalsts būtu nepieciešams no kolēģiem un kompetentām izglītības vadības iestādēm, mācot izglītojamo, kurš atgriezies no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijā?

1.

2.

3.

4.

5.

7. Vai zināt, kur meklēt informāciju un atbalsta materiālus darbam ar izglītojamo, kurš atgriezies no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijā?

- Jā, zinu, kur meklēt informāciju un atbalsta materiālus

Lūdzu, norādiet piemērus:

1.

2.

3.

4.

5.

- Nē, nezinu, kur meklēt informāciju un atbalsta materiālus

Paldies par atsaucību!

3.pielikums
Izglītības kvalitātes valsts dienesta
20.10.2014. ziņojumam Nr.1-17/6

Labdien!

Aptauja paredzēta vecākiem (personām, kas realizē aizgādību), kuru bērni ir atgriezušies no mācībām citā valstī un turpina/āja mācības Latvijas izglītības iestādē, lai noskaidrotu, kā notiek bērnu iekļaušanās Latvijas izglītības sistēmā pēc atgriešanās no mācībām ārvalstīs.

1. Bērna vecums (lūdzu norādīt): _____

2. Cik ilgu laiku bērns pavadījis ārpus Latvijas izglītības sistēmas (lūdzu norādīt): _____

3. Kuru reizi bērns atgriežas Latvijas izglītības sistēmā:

1. 1.reizi

2. 2.reizi

3. 3.reizi

4. Kādi atbalsta pasākumi tika īstenoti pirms bērna atgriešanās Latvijā, lai sekmētu iekļaušanos izglītības sistēmā? Ja nē, kas būtu bijis nepieciešams?

1.

2.

3.

4.

5.

5. Kādi atbalsta pasākumi tiek/tika īstenoti, lai veicinātu Jūsu bērna, kurš atgriezies no mācībām citā valstī, iekļaušanos Latvijas izglītības iestādē?

1.

2.

3.

4.

5.

6. Kāds atbalsts būtu nepieciešams no pedagogiem, izglītības iestādes vadības un citām kompetentajām iestādēm, lai veicinātu bērna, kurš atgriezies no mācībām citā valstī un turpina mācības Latvijā, iekļaušanos Latvijas izglītības iestādē?

1.

2.

**DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU**

3.

4.

5.

7.Lūdzu, norādiet, ar kādām problēmām saskaras/ir saskārušies vecāki, kuru bērns ir atgriezies no mācībām citā valstī un turpina/turpināja mācības Latvijas izglītības iestādē (iegūtās izglītības atzīšana u.c.)?

1.

2.

3.

4.

5.

8.Lūdzu, norādiet, kādas bija problēmas, to risinājumi un atbalsta pasākumi skolā/pilsētā/valstī, bērnam mācoties ārpus Latvijas, un kā tie palīdzēja bērnam iejusties konkrētajā izglītības iestādē!

1.

2.

3.

4.

5.

Paldies par atsaucību!

4.pielikums
Izglītības kvalitātes valsts dienesta
20.10.2014. ziņojumam Nr.1-17/6

**Aptaujātās izglītības iestādes* un izglītojamo,
kuri atgriezušies no mācībām citā valstī, skaits**

Izglītības iestāde	Reģions	2012./2013.m.g.		2013./2014.m.g.	
		Izglītojamo skaits	klase	skaits	klase
Āgenskalna sākumskola	Rīga	1	1.	2	3., 4.
Dobeles 1. vidusskola	Zemgales plānošanas reģions	0	0	1	4.
Dobeles Valsts ģimnāzija	Zemgales plānošanas reģions	0	0	0	0
Druvas vidusskola	Kurzemes plānošanas reģions	1	3.	0	0
Engures vidusskola	Rīgas plānošanas reģions	4	2., 4., 5., 8.	2	1.
Ērgļu vidusskola	Vidzemes plānošanas reģions	1	6.	0	0
Gardenes pamatskola	Zemgales plānošanas reģions	3	2.	1	2.
Garozas pamatskola	Zemgales plānošanas reģions	2	1.	0	0
Humanitārā privātģimnāzija	Rīga	2	8., 11.	2	11.
Liepājas A. Puškina 2. vidusskola	Kurzemes plānošanas reģions	1	5.	4	2., 3., 4., 7.
Liepupes vidusskola	Rīgas plānošanas reģions	2	7., 8.	0	0
Mārupes vidusskola	Rīgas plānošanas reģions	2	2.	0	0
Ozolnieku vidusskola	Zemgales plānošanas reģions	0	0	2	1., 4.

**DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU**

Preiļu 1. pamatskola	Latgales plānošanas reģions	1	8.	2	4., 8
Rīgas 28. vidusskola	Rīga	1	4.	3	1., 2.
Rīgas 40. vidusskola	Rīga	2	2., 7.	2	5., 11.
Rīgas 51. vidusskola	Rīga	0	0	1	4.
Rīgas 60. vidusskola	Rīga	0	0	1	12.
Rīgas 74. vidusskola	Rīga	0	0	1	10.
Rīgas Centra daiļamatniecības pamatskola	Rīga	3	1., 7.	1	7.
Rīgas Valda Zālīša sākumskola	Rīga	4	2., 4., 5.	0	0
Rīgas Valsts 2. ģimnāzija	Rīga	5	10., 11., 12.	3	10., 11.
Saldus novada pašvaldības Zirņu pamatskola	Kurzemes plānošanas reģions	0	0	1	3.
Talsu pamatskola	Kurzemes plānošanas reģions	4	1.	1	1.
Teteles pamatskola	Zemgales plānošanas reģions	1	4.	0	0
Trīs Liepājas vispārējās izglītības iestādes (anketā nav norādīts izglītības iestādes)	Kurzemes plānošanas reģions	4	1., 3.	3	2., 4., 9.
Tukuma 2. vidusskola	Rīgas plānošanas reģions	0	0	1	1.
Tukuma 3. pamatskola	Rīgas plānošanas reģions	1	5.	2	6., 3.
Valdemārpils vidusskola	Kurzemes plānošanas reģions	1	2.	0	0
Kopā		46		36	

*Tabulā nav norādītas četras izglītības iestādes, no kurām nav saņemtas direktoru anketas ar reemigrējušo izglītojamo skaitu.